

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Oslo, 16. april 2015.

Innspill til høring av utkast til Norges første rapport til FN komiteen som overvåker konvensjonen (CRPD-komiteen)

HLF (hørselshemmedes Landsforbund) takker for invitasjon til å komme med tilbakemeldinger og overbringer med dette våre innspill til høring av utkast til Norges første rapport til FN komiteen som overvåker konvensjonen (CRPD-komiteen).

HLF er Norges største organisasjon for mennesker med funksjonsnedsettelse med rundt 58 000 medlemmer. Rundt 14,5 % av Norges befolkning har en hørselshemming som påvirker hverdagen, som sosial isolasjon og frafall fra utdanning og arbeidsliv. En del av disse har behov for omfattende rehabilitering, mens andre trenger tilrettelegging, hjelpemidler og kunnskap i å mestre sin hverdag. Gruppen hørselshemmet er mangfoldig og stadig flere rammes av hørselsnedsettelse. Forskning viser at det i 2020 vil være om lag en million av Norges befolkning som vil ha en hørselshemming¹.

En generell kommentar til rapporten

Vi vil på generelt grunnlag reise spørsmålet om ikke departementet her har vært for beskjedne. Vi savner beskrivelse av sentral lovgivning. Det er også viktig å synliggjøre det Norge allerede gjør for å oppfylle menneskerettighetene. Det er ikke vist til konkrete lov- eller forskriftshjemler for innføring av ulike tiltak, noe som er synd da andre land kunne fulgt Norges eksempel.

Rapporten skal i henhold til FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) art. 4, nr 1b, gjøre en grundig vurdering av hvordan lovgivningen etterleveres i praksis. Vi kan ikke finne slike analyser i dette rapportutkastet. Vi tror slike analyser ville vist at vi på mange områder oppnår mye, og det ville vært lettere å identifisere gjenstående barrierer, og iverksette målrettede tiltak.

Det er generelt sett lite tallmateriale og få beskrivelser av iverksatte tiltak. På flere områder savner vi statistikk. Det vises til at rapporten skal være lettlest, men det vanskeliggjør også arbeidet med å kommentere rapporten, at det ikke er referanser til dokumenter og utredninger som rapporten viser til.

Vi kan heller ikke finne våre innspill som er gitt tidligere i prosessen i dette utkastet. Under følger våre kommentarer til utvalgte deler av rapporten. Vi har også sendt våre innspill til FFO og deres skyggerapportering.

¹ Hearing impairment among adults – a report of a joint project, 2001

Tilslutning til tilleggsprotokollen og inkorporering av CRPD i norsk lov

I rapportens innledning vises det til at en eventuell tilslutning til den valgfrie protokollen er til utredning. Vi kan ikke se noe informasjon om dette på departementets hjemmesider, og har heller ikke hørt om en slik utredning.

Det er viktig at organisasjonene får innsikt i hva slags utredning som er igangsatt. Vi viser til artikkel 4, punkt 3, om at myndighetene skal aktivt trekke inn og rådføre seg inngående med mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Informasjon, varer og tjenester

(Til artikkel 5, 9, 11, 19, 21, 30 og 31)

I rapporten, under artikkel 9 om tilgjengelighet står det (s. 21):

«Tilgang for alle til varer og tjenester er viktig. I Norge sikres tilgangen til varer og tjenester ved regler om universell utforming og individuell tilrettelegging i diskriminerings- og tilgjengelighetsloven og øvrig lovgivning, hjelpemidler og velferdsordninger».

HLF viser til vårt innspill til departementet og kan ikke gjenfinne vår bekymring om at det norske diskrimineringsvernet har et hull som gjør at hørselshemmede ikke sikres tilgang til informasjon, varer og tjenester.

HLF er uenig i regjeringens tolkning av diskrimineringsvernet, slik det er gjengitt over, og at dette dekker rimelig tilrettelegging, jf artikkel 2. Den norske diskriminerings- og tilgjengelighetsloven har i plikten til universell utforming en avgrensning mot fysiske forhold, samt plikten til individuell tilrettelegging er avgrenset til utvalgte samfunnsområder (arbeid, skole og utdanning og kommunehelsetjenester). Dette gjør at vernet mot diskriminering ikke dekker for eksempel kulturliv, idrettsliv og sosiale arenaer, samt demokrati og organisasjonsarenaer som er viktige områder i det sivile samfunn.

HLF mener at diskriminerings- og tilgjengelighetsloven, samt dagens sektorlovgivning er ufullstendig for å sikre hørselshemmede tilgang til informasjon, varer og tjenester, jf. konvensjonens og diskriminerings- og tilgjengelighetslovens formål om en likestilt og likeverdig deltakelse på lik linje med andre.

I mange sosiale og kulturelle arenaer, samt arenaer som utgjør samfunnsdebatt og demokrati, er hørselshemmede prisgitt adgang til individuelle tilretteleggingsløsninger, som for eksempel skrivetolk eller hørselstekniske hjelpemidler. På lik linje med at det iverksettes handlingsplaner og aktive tiltak for å nedbygge fysiske barrierer, må det også jobbes for å sikre hørselshemmedes mulighet til å kommunisere og få informasjon på en likestilt og likeverdig måte.

Det at plikten til universell utforming er avgrenset til fysiske forhold gjør at verdighetsaspektet, noe som er det sentrale i paradigmeskiftet, ikke her får uttelling for hørselshemmede.

Artikkel 9 Tilgjengelighet

Vi kan ikke se noen analyse, eller helhetlig beskrivelse av hvor langt vi har kommet i arbeidet med å sikre tilgjengelighet og universell utforming på ulike samfunnsområder. HLF etterlyser særlig en utredning av hvordan tilgjengelighet og universell utforming skal sikres på områder som for eksempel kulturliv, idrett, samfunnsdebatt og media. Dette er områder som ikke er nevnt i handlingsplanen. Det er også områder med barrierer som ikke er relatert til fysiske forhold, men mer informasjon og kommunikasjon.

Helsesektoren

Statens rapport viser til at sykehjems plasser og omsorgsboliger skal være universelt utformet. I vårt innspill i høst viste vi til hørselshemmedes utfordringer med tilgjengelighet til helsetjenester og særlig til kommunikasjon med helsetjenesten. For hørselshemmede er det en barriere å bruke skrivefolk ved innleggelse på sykehus. Det er sykehuset som avgjør, hvorvidt pasienten trenger tolk, og ikke pasientens egen opplevelse av dette. Vi ber om at staten skriver om dette, samt foreslår tiltak for å hørselshemmedes rett til informasjon og kommunikasjon i en sårbar situasjon.

Kultur og idrettssektoren

At det ikke er krav til universell utforming av samfunnsdebatten er synlig gjennom at det ikke er et fullverdig krav til teksting for hørselshemmede. Som staten nevner selv er det ikke krav til teksting av direkte sendte programmer på dagtid (kun fra kl. 18.00-23.00). Dette får for eksempel konsekvenser for hørselshemmedes adgang til å delta i store begivenheter. Et eksempel er trontaledebatten på Stortinget som ikke blir tekstet. Videre tekstes ikke distriktssendingene på NRK, noe som hindrer hørselshemmede i å delta i nyheter fra sine lokalmiljøer.

Tilgjengelighet til IKT

Manglende tilgang for hørselshemmede til media og nett-tv, og derav samfunnsdebatten, synliggjøres også ved at det ikke er krav til nettaviser som har etablert nett-tv på internett. Disse er fritatt for krav om å tekste innholdet sitt for hørselshemmede. Dette er ikke nevnt og problematisert i statens rapport.

Artikkel 11 Risikosituasjoner og humanitære nødsituasjoner

I statens rapport vises det til at det skal iverksettes en prøveordning hvor døve og hørselshemmede skal kunne sende nødmeldinger ved hjelp av SMS. Dette er en prosess HLF har aktivt jobbet for i mange år og vi har fortsatt ikke en tilfredsstillende løsning. Prosjektet skulle vært i gang i 2015 og HLF etterlyser en begrunnelse i rapporten for hvorfor det har tatt tid, samt en konkretisering av når dette prøveprosjektet skal igangsettes..

HLF savner også en redegjørelse for hørselshemmedes møte med nødetater. HLF savner en redegjørelse for hva som finnes av retningslinjer, samt status for hvorvidt hørselshemmede får hjelp når de er i nød og trenger tilrettelagt kommunikasjon.

Artikkel 13 tilgang til rettssystemet

Vi viser til vårt innspill i høst hvor vi problematiserer hørselshemmedes møte med rettssystemet. HLF er kjent med at hørselshemmede har hatt problemer i møte med rettsvesenet som part i saker, men også som meddommere. Bergen tingrett avsto bruk av en hørselshemmet som meddommer da behov for tilrettelegging ble synlig og de selv måtte betale for den.

Vi kan ikke se av statens rapport at dette er problematisert og det fremvises heller ikke en redegjørelse for status med hensyn til hørselshemmedes tilgang til rettssystemet. Vi etterlyser en slik redegjørelse, samt tiltak for å bedre dette.

Artikkel 19 Retten til selvstendig liv og til å være en del av samfunnet.

Vi etterlyser også en beskrivelse av adgang til skrivefolk under punktet om hjelpemidler. For de fleste hørselshemmede er adgang til skrivefolk i møtet med samfunnet avgjørende for selvstendighet. Retten og tilgangen til folk er for hørselshemmede et likestillingstiltak på lik linje med rett til BPA for personer med assistansebehov. HLF er kjent med at mange tolkeoppdrag ikke dekkes. Vi etterlyser en redegjørelse for dette, samt tiltak for å sikre hørselshemmedes rett til skrivefolk.

Artikkel 21 Ytringsfrihet og meningsfrihet, og tilgang på informasjon.

Vi etterlyser også her beskrivelse av hvordan hørselshemmede skal sikres adgang til informasjon, og særlig kunne benytte sin ytrings- og meningsfrihet.

Vi mener dette kunne vært bredere belyst og etterlyser redegjørelse samt tiltak for å sikre hørselshemmede adgang til samfunnsdebatten under dette punktet i rapporten.

Artikkel 24 Utdanning

HLF etterlyser en redegjørelse for faktisk tilstand når det gjelder barn med hørselshemming og deres rettigheter og adgang til tilrettelegging. Vi spilte inn til departementet at vi ser utfordringer knyttet til like rettigheter for hørselshemmede barn uavhengig av om foreldrene velger spesialpedagogikk etter § 2.6 eller § 5.1.

Vi etterlyser en redegjørelse for hvordan en skal sikre likebehandling av barn med hensyn til ressurser uavhengig av hvilken rettighet som benyttes. I statens rapport står det noe om hva som finnes av tilbud på tegnspråk, men vi kan ikke se at det er problematisert og at det redegjøres for hvordan hørselshemmede barn med talespråklig opplæring skal sikres en god skolegang. Verken når det gjelder rettigheter eller adgang til faktisk tilrettelegging i den hørselshemmedes nærskole.

Artikkel 25 Helse

Vi har levert innspill som vi ikke kan se er fulgt opp eller besvart i statens rapport, og viser til vårt innspill.

Vi vil likevel særlig nevne at det er underlig at tilrettelegging av helsetjenesten ikke er nevnt.

Vi etterlyser også beskrivelse av manglende helseregistre og kjennskap til antall hørselshemmede med behov for helse og rehabiliteringstilbud. Vi har tall fra HUNT2 som ble gjennomført for 18 år siden, men ser behov for oppdaterte tall for rett dimensjonering av tilbudet til hørselshemmede.

Din hørsel – vår sak

Hørselshemmedes Landsforbund (HLF)

Brynsveien 13

Pb 6652 Etterstad

0609 Oslo

Telefon: 22 63 99 00

Telefaks: 22 63 99 01

Tekst-tlf.: 22 63 99 12

E-post: hlf@hlf.no

Org.nr.: 970 205 195

Bankgiro: 8397 05 08816

Artikkel 30 deltakelse i kulturliv, fritidsaktiviteter, fornøyer og idrett.

For HLF er adgang til teleslynger som driftes godt og sikrer adgang for hørselshemmede viktig. Vi ser i statens rapport at det redegjøres for at det finnes teleslynge for hørselshemmede og støtte til tegnspråktolkede forestillinger for døve.

Vi er kjent med at Operaen tilbyr teksting av scenekunst, men ber om referanse til statens henvisning til «Noen av scenekunstinstitusjonene som mottar tilskudd fra Kulturdepartementet tilbyr teksting av forestillinger». For HLF er dette noe vi har etterspurt lenge og ber om at staten redegjør for arbeidet med å sikre teksting av all fremføring av scenekunst.

Vi ønsker dere lykke til i det videre arbeidet. HLF ønsker å være en medspiller med det offentlige i dette arbeidet, og ser frem til å arbeide videre med dette feltet. Ta gjerne kontakt på vale@hlf.no hvis uklarheter eller andre spørsmål.

Med vennlig hilsen for HLF

Anders Hegre
Generalsekretær

Marte Oppedal Vale
Interessepolitisk rådgiver